

Warszawa, 14-11-2025 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Wojciech Brzozowski**

KMPT.022.1.2025.BP

**Pan
Arkadiusz Myrcha
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Sprawiedliwości**

Szanowny Panie Ministrze,

w nawiązaniu do pisma z dnia 31 października 2025 r., znak DL-VI.465.15.2025, uprzejmie dziękuję za uwzględnienie części uwag przedstawionych przez Rzecznika Praw Obywatelskich do projektu rozporządzenia Rady Ministrów zmieniającego rozporządzenie w sprawie realizacji działań funkcjonariuszy Służby Więziennej oraz wzoru protokołu z kontroli osobistej, kontroli pobieżnej oraz ze sprawdzania pojazdów lub ich ładunku (numer w wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów RD233).

Przedłożony do opinii projekt rozporządzenia z dnia 29 października 2025 r. nie eliminuje jednak wszystkich obszarów ryzyka, przez co stwarza systemową możliwość naruszania praw osoby kontrolowanej. Ponadto Rzecznik Praw Obywatelskich nie otrzymał do opinii wzoru protokołu uwzględniającego zgłoszone przez Rzecznika poprawki. Dokonanie kompleksowej oceny proponowanych rozwiązań napotyka więc pewne trudności.

Z powyższych względów zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o ponowne rozważenie kwestii podniesionych już w opinii Rzecznika, które pozwolę sobie rozwinąć w dalszej części niniejszego pisma.

Rzecznik Praw Obywatelskich nie podziela argumentacji dotyczącej nieuwzględnienia w protokole z kontroli miejsca na opisanie sytuacji faktycznej, która doprowadziła do konieczności przeprowadzenia kontroli osobistej.

Jak wskazują przepisy prawa, w przypadku przeprowadzenia kontroli osobistej w protokole należy wskazać podstawę faktyczną jej przeprowadzenia¹. Prawdą jest, że art. 18 ust. 1 pkt 3 w związku z ust. 2 i 3 ustawy o Służbie Więziennej przyznaje funkcjonariuszom uprawnienie do przeprowadzania kontroli osobistej, jednak – zgodnie z wykładnią językową – może ona być stosowana wyłącznie w „uzasadnionych przypadkach”, nie zaś rutynowo. W celu przeciwdziałania nadużyciom i umożliwienia odpowiednim organom nadzorczym i kontrolnym właściwej oceny zasadności podjętej przez funkcjonariusza decyzji, odnotowywanie w protokole przyczyny przeprowadzenia kontroli osobistej wydaje się niezbędne. Z kolei świadomość konieczności precyzyjnego odnotowywania powodów tej decyzji może przyczynić się do wyeliminowania lub ograniczenia nieuzasadnionych kontroli.

Warto również wskazać, że protokół z realizacji kontroli stanowi kluczowy dokument do oceny działań funkcjonariuszy przez sąd, na wypadek zażalenia.

Jak wskazuje Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom (CPT) kontrola osobista jest środkiem bardzo inwazyjnym i potencjalnie poniżającym. Z tego też względu decyzja o przeprowadzeniu kontroli osobistej powinna być oparta na indywidualnej ocenie ryzyka, a sama procedura musi podlegać rygorystycznym kryteriom oraz skutecznemu nadzorowi².

Ponadto dokumentowanie podstawy faktycznej przeprowadzenia kontroli, nawet jeśli nieznacznie wydłuży czas sporządzenia protokołu, może mieć walor prewencyjny. Europejski Trybunał Praw Człowieka wielokrotnie stwierdzał nieproporcjonalne i niezasadne stosowanie kontroli osobistej wobec osób osadzonych

¹ Zob. art. 223f § 15 pkt 1 Kodeksu karnego wykonawczego.

² Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce z 2013 r., CPT/Inf (2014) 21, § 106.

w jednostkach penitencjarnych w Polsce³. Podobne spostrzeżenia formułował Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur (KMPT), który wielokrotnie rekomendował dokonanie przeglądu praktyki stosowania kontroli osobistych w celu zweryfikowania, czy praktyka ta nie jest nadmierna i automatyczna⁴.

Notabene zamieszczanie w protokołach opisu przyczyn podjęcia danej czynności realizowałoby wymóg systemowej spójności z regulacjami obowiązującymi w innych formacjach, o którym mowa w rządowym uzasadnieniu do projektu ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw⁵. Obowiązek taki funkcjonuje już w protokołach sporządzanych przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego⁶, Straż Marszałkowską⁷, Służbę Ochrony Państwa⁸ i Policję⁹.

Rzecznik Praw Obywatelskich podtrzymuje też swoją opinię dotyczącą potrzeby umieszczenia w protokole kontroli miejsca na zastrzeżenia osoby kontrolowanej.

³ Zob. wyroki ETPC: z dnia 20 maja 2021 r. w sprawie Bechta przeciwko Polsce, skarga nr 39496/17; z dnia 15 kwietnia 2021 r. w sprawie Leńczuk przeciwko Polsce, skarga nr 47800/17; z dnia 13 października 2022 r. w sprawie Nowak przeciwko Polsce, skarga nr 60906/16; z dnia 16 lutego 2016 r. w sprawie Świdorski przeciwko Polsce, skarga nr 5532/10; z dnia 17 kwietnia 2012 r. w sprawie Piechowicz przeciwko Polsce, skarga nr 20071/07; z dnia 17 kwietnia 2012 r. w sprawie Horych przeciwko Polsce, skarga nr 13621/08; z dnia 15 listopada 2001 r. w sprawie Iwańczuk przeciwko Polsce, skarga nr 25196/94.

⁴ Zob. Raport roczny KMPT 2023, s. 82–83; Raport z wizytacji KMPT Zakładu Karnego w Rawiczu, KMP.571.17.2023, s. 17; Raport z wizytacji KMPT Oddziału Zewnętrznego w Środzie Wielkopolskiej Zakładu Karnego w Gębarzewie, KMP.571.20.2024, p. 77; Raport z wizytacji KMPT Aresztu Śledczego w Warszawie-Białołęce, KMP.571.3.2024, p. 65; Raport z wizytacji KMPT Aresztu Śledczego w Krakowie, KMP.571.26.2024, p. 76.

⁵ Zob. druk sejmowy nr 3088/VIII kad.

⁶ Zob. Załącznik do rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 stycznia 2020 r. w sprawie sposobu sporządzania przez funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego protokołu i dokumentacji służbowej z kontroli osobistej oraz z przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków, a także wzorów protokołów z tych czynności (Dz. U. poz. 93), dalej jako: wzór protokołu ABW.

⁷ Zob. Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 18 grudnia 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków przeprowadzania i dokumentowania czynności przez funkcjonariusza Straży Marszałkowskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 63), dalej jako: wzór protokołu SM.

⁸ Zob. Załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 2 października 2019 r. w sprawie pouczeń o prawach przysługujących osobie kontrolowanej lub ujętej przez funkcjonariuszy Służby Ochrony Państwa oraz wzorów protokołów (Dz. U. poz. 2210), dalej jako: wzór protokołu SOP.

⁹ Zob. Załącznik do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 maja 2019 r. w sprawie dokumentowania przez policjantów kontroli osobistej oraz przeglądania zawartości bagaży lub sprawdzania ładunków (Dz. U. poz. 904), dalej jako: wzór protokołu Policji.

Taka informacja stanowi istotne proceduralne zabezpieczenie oraz ważny mechanizm prewencyjny. Uwagi osoby kontrolowanej umożliwiają bowiem nie tylko zasygnalizowanie ewentualnych nieprawidłowości z przebiegu czynności, lecz także zgłoszenie zastrzeżeń do samej treści protokołu, pod którym osoba kontrolowana ma złożyć podpis. Oczekiwanie, że osoba taka podpisze dokument bez uwag, a tym samym wyrazi zgodę na jego treść, jest nieuzasadnione.

Ponadto należy podkreślić, że uwzględnienie zastrzeżeń w protokole pełni istotną funkcję dowodową – ich treść może stanowić ważny punkt odniesienia dla sądu przy ocenie zasadności zarzutów. Zbieżność między zastrzeżeniami a treścią skargi nie stanowi uchybienia, lecz przeciwnie – może wzmocnić wiarygodność stanowiska osoby kontrolowanej i skuteczniej chronić jej prawa.

Podobnie jak w przypadku opisu podstawy faktycznej przeprowadzenia kontroli osobistej, zamieszczenie we wzorze protokołu miejsca na zastrzeżenia osoby kontrolowanej realizowałoby wymóg systemowej spójności z regulacjami obowiązującymi w innych formacjach, o którym mowa w rządowym uzasadnieniu do projektu ustawy z dnia 14 grudnia 2018 r. o zmianie ustawy o Policji oraz niektórych innych ustaw. Taka możliwość istnieje w protokołach stosowanych przez Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego¹⁰, Straż Marszałkowską¹¹, Służbę Ochrony Państwa¹² i Policję¹³.

Z uwagi na powyższe zwracam się z uprzejmą prośbą o ponowne rozważenie przedstawionych uwag w toku prac legislacyjnych oraz poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich o przyjętych rozwiązaniach.

Z poważaniem

Wojciech Brzozowski

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

¹⁰ Wzór protokołu ABW.

¹¹ Wzór protokołu SM.

¹² Wzór protokołu SOP.

¹³ Wzór protokołu Policji.